

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Ioan Al. Brătescu-Voinești

Întuneric și lumină

LITERA

biblioteca școlarului

Nicolae

BRĂTESCU-VOINEŞTI

ÎNTUNERIC ŞI LUMINĂ

Litera
INTERNAŢIONAL
BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

APRECIERI CRITICE

Pentru graiul cuminte =i adeseori glume\ al \[ranului moldovean, Creang[este recunoscut ca model. Al[turi de el, Caragiale a ridicat la valoare literar[vorbirea tipic[a incul\ilor =i semicul\ilor din ora=e cu ridicolul lor, precum =i expresiile de spaim[=i de cruzime ale celor de la sat *(N[pasta, F[clia de Pa=ti)*. Dl Br[tescu-Voine=ti se apropie de ei prin]nf[\i=area fireasc[a tot ce a r[mas mai s[n[tos, dup[ame\eala at`tor inova\ii pripite,]n p[tura de mijloc a societ[\ii noastre.

Icoanele acestei vie\i,]ndeosebi provinciale, sunt descrise cu o c[ldur[de stil care c`=tig[ de la ]nceput inimile cititorilor =i le las[ impresia unei binefaceri suflete=ti — cu at`ta iubire =i cu o a=a respectuoas[decen\[a c[utat autorul s[priceap[genera\ia care dispare din mijlocul nostru =i s[ne-o]nf[\i=eze]n forma nepieritoare a artei.

Titu MAIORESCU, *Critice*, II, Bucure=ti,
Editura pentru literatur[, 1967, p. 176—177.

Dl Sadoveanu, evoc`ndu-ne misterul vie\ii, ]nfior`ndu-ne de tragedia ei, este mai impresionist =i mai impresionant. Stilul s[u e plin de imagini, adic[de expresii explozibile,]nc[rcate de senza\ii =i de emo\ii, de]n\elesuri =i de sub]n\elesuri; dl Br[tescu, fiind un “realist” clasic, un observator, un analist, nu are nevoie de un asemenea stil. Acesta nu ar putea reda ce vrea autorul s[ne dea. El are un stil transparent, pentru c[trebuie s[fie c`t mai clar =i mai precis, c[ci el n-are s[ne]nfioare, ci s[ne explice. O fraz[separat[a dlui Sadoveanu e artistic[, o fraz[separat[a dlui Br[tescu pare o fraz[de ziarist; o fraz[a dlui Sadoveanu]\i evoc[sentimente, o fraz[a lui Br[tescu]\i spune un am[nunt nou =i interesant. Iar via\a — at`t de intens[— rezult[din suma acestor fraze.

Chiar =i]n imagini apar calit[\ile stilului dlui Br[tescu-Voine=ti: imaginile sale

sunt clarificatoare, nota ce rezult[din ele e sonor[, curat[, dar unic[, pe c`nd imaginile dlui Sadoveanu trezesc serii de armonice.

Garabet IBR{ILEANU, *Scriitori rom`ni =i str[ini*, vol. I,
Bucure=ti, Editura pentru literatur[, 1968, p. 197.

(I. Al. Br[tescu-Voine=ti) e un povestitor foarte limpede, de o ging[=ie superioar[, zugr[vind din v`rful penelului. Personajele sale de c[petenie sunt]ntotdeauna simpatice, =i scriitorul]nconjur[cu o palid[aureol[de mil[pe ace=ti p[str[tori ai amintirilor ce dorm]n sufletul lor ca moa=tele sfin\ilor]n m[tase]ntins[peste aurul stropit cu pietre scumpe, pe ace=ti lini drume\i ai vie\ii, care pl`ng zilnic la c[p[t`iul unui dor ce a murit de mult[vreme, lu`ndu-le =i o parte din via\a lor, ace=ti]nfr`n\i care tac]naintea oamenilor.

Nicolae IORGA, *Studii literare*, vol. I,
Bucure=ti, 1969, p. 284.

Acela care a adus o]ntreag[clas[de eroi suferind de r[ul noului veac, melancolici =i mizantropi, purt`ndu-=i reveriile poetice prin ora=ele de provincie, este Ioan Al. Br[tescu-Voine=ti. Acesta publicase]ntre 1890 =i 1896,]n “Convorbiri”, afar[de poezii, buc[\ile cele mai tipice]n proz[.

Izbitoare sunt la Ioan Al. Br[tescu-Voine=ti, ca de altfel la mul\i din contemporanii s[i, lipsa de inven\ie =i de productivitate. Schi\ele =i nuvelele se bizuie pe simpla observare a unor medii ce sunt chiar acelea]n care tr[ie=te scriitorul. Via\a provincial[printre magistra\i, avoca\i =i grefieri, atmosfera reuniunilor ori cluburilor unde se joac[c[r\i, mergerea la v`n[toare =i la pescuit, sfera familial[, astea sunt punctele de plecare ale acestei literaturi ]n fond de amator, fiindc[ hot[r`rea de a scrie este evident legat[de ivirea unui prilej, nu de capacitatea de a crea lumi nou[. Uneori aspectul schi\ei este chiar de cronic[(=i nu f[r[ ]nr`urirea jurnalismului caragialian), ca bun[oar[ ]n *Mo= Ni\[ H`rle*, unde punctul de plecare este discu\ia]n jurul problemei slugilor...

Br[tescu-Voine=ti nu e un poet descriptiv al naturii, de=i calitatea de poet i-a fost descoperit[de unii ca not[esen\ial[, nu e m[car un bun observator. “Natura” sa,]n loc s[fie o simbolizare plastic[de st[ri suflete=ti, r[m`ne un concept gol de orice con\inut concret, un prilej de considera\ii etice =i sanitare. Scriitorul are fa\[de spectacolul geologic o como\iune oarb[pe care n-o poate transpune, din care cauz[se mul\ume=te s[exprime monologic sau dialogic reac\iunea verbal[

a omului comun. }ns[transcrierea oral[a como\iunii este f[cut[,]n linia artei caragialiene, cu]ndem`nare =i, dac[nu asist[m la priveli=tea cosmic[, recept[m m[car cu emo\ie emo\iunea altora...

}n aceste schi\e din via\a sufleteasc[automat[, rudimentar[a oamenilor cu con\inut sufletesc s[rac (=i la ei se al[tur[=i animalele mai inteligente, precum c`inele) st[tot meritul lui Br[tescu-Voine=ti. Arta e]mprumutat[de la Caragiale, cu toat[acea observare exclusiv[a conduitelor verbale, f[r[capacitatea poeziei directe, f[r[viziune a naturii =i f[r[limbaj rafinat. }ns[schi\ele au o desf[=urare de o economie perfect[, care face ca prin mijloace a=a de simple s[se capete efecte emo\ionale at`t de durabile. Br[tescu-Voine=ti nu e un scriitor mare ]n termeni absolu\i, nu e un poet ca Sadoveanu, dar prin intensitatea atins[ ]n c`teva puncte, prin originalitatea indiscutabil[a “duio=iei” lui, ce]nf[\i=eaz[o treapt[superioar[curatei sim\iri etice, ocup[ ]n literatura rom`n[un loc remarcabil...

George C{LINESCU, Istoria literaturii rom`ne de la origini p`n[ ]n prezent. Edi\ia a II-a, rev[zut[=i ad[ugit[, Bucure=ti, Ed. “Minerva”, 1986, p. 575, 576, 581.

S-a obiectat lui I. Al. Br[tescu-Voine=ti c[nu percepe natura plastic =i c[descrip\iile de natur[sunt]nlocuite la el cu exclama\ii sau onomatopei. Lucrul nu e adev[rat]n totul, e adev[rat]ns[c[scriitorul nu e un “poet”... Ca scriitor clasic din familia lui Caragiale, Br[tescu-Voine=ti este preocupat]n primul r`nd de lumea moral[=i... opera sa con\ine]n cea mai mare parte caracterologii sau cel pu\in fiziologii. Era... un “narator de ras[... pu\in fecund: cizelator, nu sculptor; miniaturist, nu pictor”.

Al. PIRU, Analize =i sinteze critice, Craiova, Editura “Scrisul rom`nesc”, 1973, p. 225.

Literatura din *}n lumea drept[\ii* =i *}ntuneric =i lumin[* pare mai mult o ridicare direct[de]nt`mpl[ri de pe planul imediat al vie\ii de toate zilele. Este ceea ce autorul confirm[de altfel]n conferin\a de la Facultatea de Litere, cerut[de profesorul Caracostea (cunoscutul autor al studiului *Poetul Br[tescu-Voine=ti*) =i publicat[ ]n *Din pragul apusului*. Pan[Tr[snea are sl[biciunea gr[dinii de flori, ca =i tat[l scriitorului, *Neamul Udre=tilor* descrie ceva “din ne]n\elegerea din c[snicia p[rin\ilor”, Mi=u Gerescu din *Scrisorile lui Mi=u Gerescu* este Alexandru Voinescu, “fratele mamei, fost c[pitan de geniu, cel mai extraordinar povestitor

pe care l-am]nt`lnit ]n via\a mea”, *Blana lui Isaia* cuprinde o ]nt`mplare adev[rat[, *Inim[de tat[* fixeaz[literar “nelini=ti” p[rinte=ti =i tot astfel mai departe: mediul familial poate fi identificat la tot pasul fie]n eroi, fie]n peisajul de cele mai multe ori restr`ns la gr[din[. }n aceea=i conferin\[ g[sim formulat[ =i norma artistic[, ]n respectul c[reia =i-a scris literatura Br[tescu-Voine=ti: “Scriitorul nu trebuie s[ dep[=easc[ limita credulit[\ii cititorului, el e dator s[ fie mai veridic dec`t realitatea]ns[=i, s[se sileasc[din toate puterile ca nu cumva cititorul s[-=i zic[: asta nu poate fi adev[rat, aici autorul altereaz[adev[rul!”

Vladimir STREINU, *Pagini de critic[literar[*, vol. I, Bucure=ti, Editura pentru literatur[, 1968, p. 182—183.